

Pedro Martorell Ysasi

«Ser algaidí és bo per a la salut»

Pregó de les Festes de Sant Honorat

ALGAIDA, 2019



Col·lecció Binària · Pregons · PRE-SH-2019-0030-0260

© del text: Pedro Martorell Ysasi, 2019

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2021

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Pedro Martorell Ysasi

«Ser algaidí és bo per a la salut»

Pregó de les Festes de Sant Honorat

ALGAIDA, 2019



AJUNTAMENT D'ALGAIDA



Col·lecció Binària · Pregons

PRE-SH-2019-0030-0260

Quatre imatges de la lectura del Pregó de les Festes de Sant Honorat que va tenir lloc dissabte dia 12 de gener de 2019 a l'auditori del casal Pere Capellà d'Algaida. Fou presentat per Maria Antònia Mulet Vich, batlessa d'Algaida i l'acte fou retransmès en directe per Títoieta Ràdio.

«Ser algaidí és bo per a la salut»

BON VESPRE A tothom.

Moltes gràcies, senyora batlessa, per aquesta presentació; gràcies a tots per ser aquí, avui vespre, amb aquest fred, i als que ens escolten per Titoieta Ràdio.

El dia que na Margalida Garcias em va proposar fer el pregó, a part de molt espantat, em vaig sentir molt afortunat i apreciat. A més, aquests dies l'apreci era present en la gent que m'ha anat aturant pel carrer per donar-me l'enhorabona i animar-me. Tot això m'ha fet alentir del ritme de feina del dia a dia per a reflexionar del temps viscut a Algaida i del que ha suposat.

De nin, vivíem a Ciutat i passàvem festes i caps de setmana aquí. Els records d'aquells dies són de jugar pel corral, intentar pujar al nesprer, regar els arbres o nedar a l'estiu al safareig, amb l'aigua ben verda. Hi podia passar hores entretingut per defora amb els moixos, la cussa i el galliner. Allò era tot un món.

Hi vaig viure les darreres matances que es feren: el porc entrava caminant i al cap d'una estona ja estava repartit damunt taules de feina. L'endemà tot eren enfilolls que penjaven a la sala de dalt. També molts moments relacionats amb l'apotecaria: mon pare preparant una pomada damunt una placa amb una espàtula, «perquè hi poses això?», «com així fa aquesta olor?» Altres coses ja no hi són, com vendre esperit *a granel*: la gent duia la seva botelleta de casa per omplir-la a la farmàcia. De

vegades ajudàvem —o més be enredàvem— na Joana Balaguer embolicant el medicament mentre ella despatxava. Altres pics ens tocava l'horabaixa anar fins a Plaça, amb un carretó que ens dugueren els Reis, a cercar el paquet de medicaments que arribava amb l'autobús, davant Can Caragol. Havia de tornar tot d'una per que hi havia coses encarregades que algú esperava a l'apotecaria.

També record la llibertat de partir tot sol fins a ca la tia Margalida na —Margalida *Malanyada*—: m'agradava molt recórrer aquella casa dels porxos fins al celler. Crec que a na Margalida li agradaria veure que ara hi vivim, a ca seva.

Després va venir l'època d'anar a estudiar farmàcia a València: quant tornava un cap de setmana o per festes llegir *Es Saig* em mantenia al dia del que passava per Algaida.

Més endavant, quan na Conxa i jo, casats, començàvem aquesta aventura plegats el 2001 —sortint de la protecció del pares—, un dels primer vespres que érem aquí —era setembre— va fer una nit de tempesta, amb llamps i trons i molta d'aigua. Tanta que, de matinada, estàvem desperts i una mica angoixats llevant aigua dalt a ca nostra i també a baix, a la farmàcia, on l'aigua quasi arribava al taulell.

En obrir la porta del carrer per posar una post de protecció al portal, ens trobàrem que els veïnats també treien aigua i, sobretot, es preocupaven uns dels altres oferint-nos el seu ajut: «Estau bé? Necessitau res?» Des del primer dia fórem inclosos dins aquesta comunitat. I amb uns veïnats tan actius com els del nostre carrer tot d'una ens engrescaren a participar de les festes de Sant Honorat, especialment a la revetlla, on tenen la capacitat de preparar un gran fogueró, tothom surt al carrer a viure la festa, de manera senzilla. Foc, torrada, música dels xeremiers, festa i gloses fins tard; l'any passat, ja amb poca gent al carrer, gaudíem les darreres gloses al voltant d'una rabassa que encara cremava.

Tota aquesta introducció ens du a un titular que vos miraré d'explicar: «Ser algaidí és bo per a la salut».

Per explicar-ho aprofitaré un concepte, els Determinants Socials de la Salut, que son un conjunt de factors externs a la persona que poden influir en el seu estat de salut. Aquets factors o determinants són molts; jo n'agafaré només uns quants, que són: accés a l'educació, l'activitat cul-

tural —aquest no és ben bé un determinant social de la salut, però m'he pres la llibertat d'incloure'l—, l'accés a una alimentació saludable, l'accés als serveis de salut i la xarxa social.

Accés a l'educació: Tenim accés a una educació universal, inclusiva i que fomenta la col·laboració, amb una gran tasca per part dels docents, i per part de la resta de la comunitat educativa, com l'associació de pares. Aquesta educació no acaba a l'escola, pareix que seguim l'exemple de la dita africana que diu que «per educar un infant fa falta la col·laboració de tota la tribu». Algaida educa en les seves festes, als actes públics, les iniciatives de les seves diferents associacions... realment el que esdevé difícil és no participar d'alguna iniciativa.

Tenim associacions que representen a tots els tipus de famílies; associacions esportives, que fomenten l'esforç i la feina en equip —l'esport és fonamental per a la salut—; tenim els joves, participatius i transversals; tenim els majors, preocupant-se d'ells i dels altres —quantes vegades algú que li costa arribar a l'apotecaria recull també la medicació del veïnat.

Acció cultural: la Cultura no és ben bé un determinant de salut, però, per exemple, les associacions culturals fomenten la reflexió i l'esperit crític, la solidaritat, la gastronomia, el gran moviment musical des de els diferents grups, l'escola de música, la banda... la música sempre ajuda a alegrar, animar, relaxar, conviure, intercanviar.

Accés a una alimentació saludable: un altre determinant de la salut es l'alimentació i l'accés a aliments frescs i saludables. Nosaltres, per ventura, no ho valoram, però aquí podem anar a peu a comprar tot allò necessari per a preparar el menjar, trobam producte fresc de temporada i proximitat, molt sovint, fins i tot, sembrat i recollit al propi corral.

Si ho comparem amb algunes ciutats americanes on existeixen els *food deserts* o deserts d'aliments, zones on una persona no pot accedir a uns aliment fresc i saludable, si no té un transport fins a un centre comercial dotat amb fruita i verdura. Una persona major just té a l'abast menjar ràpid. En canvi, aquí existeix una cultura del producte de temporada amb els seus plats senzills, sans i econòmics; potser tots ens hauríem d'embrutar les mans de terra més sovint per conèixer i respectar la feina d'aquells que ens alimenten cada dia.

L'accés als Serveis de Salut també és un determinant. El servei d'atenció primària d'Algaida compta amb uns grans professionals que ens cuiden cada dia. Hi ha dificultats i esperes perquè cada persona necessita el seu temps. Els usuaris tenim la tasca de fer un bon ús d'aquests serveis, sentir-los propis i vetllar per que es cuidin i es millorin des de les institucions: aquesta Sanitat Pública Universal és la que cobreix totes les necessitats de salut de la població, és un servei molt proper en els moments més delicats de la nostra vida, amb els seus encerts i problemes.

Finalment, una persona té més probabilitat de preservar la seva salut quan més forta és la seva xarxa social. Pens en com tenim veïnats que es cuiden uns als altres: Algaida, en la mesura que un poble pot ser xarxa social, ho és.

Hi ha l'oportunitat de tenir a favor tots aquets determinants socials de la salut: Educació, Cultura, Alimentació, Accés als serveis sanitaris i xarxa social. Això no vol dir que tot sigui meravellós. Però em fa tornar al titular que he enunciat al principi:

«Ser algaidí és bo per a la salut»

Per això, aprofitant l'altaveu que m'heu proporcionat avui vespre vos convit a continuar fent feina cadascú des de la seva associació, grup, equip esportiu, lloc de feina o simplement com a veïnat, per mantenir aquets avantatges i trobar la manera de que perdurin i es transmetin als nostres fills.

Ara, per acabar, volia agrair a na Conxa, la meva dona, el suport de tots aquets dies i aquets anys: m'ha escoltat corregit i aconsellat. Als meus fills perquè han aguantat un pare nerviós unes setmanes. Als meus pares i germanes que són també responsables que jo sigui aquí dalt avui vespre. I a l'equip de la farmàcia que manté l'ordre mentre jo dedicava esforços al pregó.

Aviat farà quasi un any de la mort de la «tieta», la tia Joana, sé cert que avui hagués estat molt contenta de seure a una butaca d'aquesta sala.

Bona nit a tots, sortiu a gaudir de les festes de Sant Honorat, la revetlla, i arribar bé a veure el ball dels Cossiers!

